

Lijst bij de kaart: Wandelroutes Nederland - Vlaanderen - Santiago.

De nummers corresponderen met de nummers bij de routes op de kaart

Nederland

1. Jacobswegen in Nederland Deel 1 West; 1e druk 2011; Nederlands Genootschap van Sint Jacob, Bram van der Wees e.a.
ISBN 978-90-808567-3-8
a: Den Oever - Haarlem - Amsterdam - Utrecht - Den Bosch - Postel of Roermond.
b: Haarlem - Den Haag - Vlissingen - Brugge of Gent.
c: Schipluiden - Dordrecht - Bergen op Zoom - Antwerpen.

Van Wad tot IJ; 1e druk 2007; Jan Louter.;
ISBN 978-90-808567-4-5
Wieringen - Haarlem - Amsterdam

Camino des Pays-Bas; Uitgave Visioned 2009
Haarlem - Schiedam.
2. Jacobswegen in Nederland Deel 2 Oost; 1e druk 2011; Nederlands Genootschap van Sint Jacob, Bram van der Wees e.a.
ISBN 978-90-808567-5-2
a: Hasselt - Utrecht - Breda - Antwerpen,
b: Hasselt - Doesburg - Nijmegen (aansluiting Jacobspad Limburg) - Den Bosch
c: Oldenzaal - Enschede - Doesburg.
3. Het Jabikspaad; 6e druk 2012; Friese Pers - Noordhoek;
ISBN 90-3301163-8; Jacobiparochie - Hasselt
4. Het Jacobspad Groningen; 1e druk 2008; Stichting Jacobspad Groningen - Drenthe; ISBN 978-90-813134-1-4; Uithuizen - Hasselt
5. Jacobspad Limburg Tussen Rijn en Maas deel 3; 1e druk 2004 Annette Heusch-Altenstein e.a.; ISBN 978-3-7616-1674-1
Millingen - Venlo - Roermond - Thorn - Maastricht - Eijsden
Deze Nederlandse versie is -voor leden- nog verkrijgbaar in de webwinkel van het Nederlands Genootschap.

Van de Duitstalige versie hiervan: Jakobswege band 3; Bachem Verlag; is een bijgewerkte druk; 2e druk 2008;
ISBN 978-3-7616-1673-4

Jakobsweg Rhein-Maas-Weg; Duitstalig; Uwe Ziebold, Conrad Stein Verlag; 1e druk 2008; ISBN 978-3-86686-225-8
Millingen - Gogh - Roermond - Eijsden - Luik
6. Pelgrimspad deel 1; 4e druk 2010; ISBN 978-90-71068-83-6; en deel 2; 3e druk 2008; ISBN 978-90-71068-76-8; Wandelplatform LAW; Amsterdam - Den Bosch - Visé
7. Nijmegen - Keulen - Trier

Jakobswege Band 4, Nijmegen-Keulen; duitstalig; Annette Heusch-Altenstein; Bachem Verlag;
ISBN 978-3-7616-2191-2
Nijmegen - Kleef - Xanten - Keulen

Jakobswege Band 2, Keulen-Trier; duitstalig; Karlhein Flinspach en Annette Heusch-Altenstein; Bachem Verlag; Uitgave 2011
ISBN 978-3-7616-2443-2;
Keulen - Kronenburg - Echternach - Trier - Schengen

Via Colonensis; duitstalig; Uwe Ziebold, Conrad Stein Verlag; 1^e druk 2009; ISBN 978-3-86686-241-8; Keulen - Trier

België

10. Via Brugensis en Via Scaldea; 1e druk 2010; Vlaams Compostelagenootschap; ISBN 978-90-812264-2-4
a: Sluis - Brugge - Sebourg (Brugensis)
b: Gent - Sebourg (Scaldea)
11. Via Brabantica; De 2^e druk 2015 ISBN 978-90-821436-14 Vlaams Compostelagenootschap; De nieuwe 2e druk is een gecombineerde uitgaven van de Via Brabantica (route 11) en de Via Gallia Belgica (route 15) in 2 boekjes, een met de kaarten en een met de tekst.
Bergen op Zoom of Breda - Antwerpen - Geldenaken(=Jodoigne) of Nijvel(=Nivelles);
en Nivelles - Maubeuge - St.Quentin

12. Via Monastica; 2e druk 2011; Vlaams Compostelagenootschap; ISBN 978-90-812264-62
De 1e druk van deze gids begon in Den Bosch, maar in de 2e druk is het traject Den Bosch-Vessem niet meer opgenomen.
Vessem - Postel - Jodoigne - Namen - Givet - Olloy-sur-Viron - Rocroi
13. Via Limburgia; 1e druk 2010; Vlaams Compostelagenootschap; ISBN 978-90-812264-4-8
Thorn - Tongeren - Eghezée - Namen - Givet - Rocroi
14. Via Mosana; Franstalig; 2e druk 2007; Association Belge des Amis de Saint Jacques de Compostelle
Aken of Maastricht - Luik - Hoei - Namen

De weg van de Maasvallei, vertaling Via Mosana; Henk van Gaal
Vertaling van de routeteksten en touristische informatie in het Nederlands (geen kaartmateriaal of overnachtingsadressen)

Jakobsweg België: Aken - Brûly; duitstalig; Conrad Stein Outdoor 139; 1e druk 2004; ISBN 978-3-89392-539-1;
Aken - Luik - Namen - Brûly (Belgisch-Franse grens)
15. Via Brabantica en via Gallia Belgica; 2e druk 2015 Vlaams Compostelagenootschap; Deze nieuwe druk bevat nu behalve de via Brabantica ook de via Gallia Belgica (behalve het traject Jodoigne - Nivelles). Zie route 11

Via Gallia Belgica; Franstalig; 1e druk 1999; Association Belge des Amis de Saint Jacques de Compostelle
Hélicine - Jodoigne - Nivelles - Maubeuge - St.Quentin

GR 655: Sentier vers Saint-Jacques-de-Compostelle : Bruxelles-Paris-Tours; franstalig; FFRP topo guide ref 6551; 1e druk 2013;
Dit is een GR, die af en toe flinke omwegen neemt in vergelijking met andere gidsen op de betreffende trajecten. Op de hele afstand kan het honderden kilometers schelen! Overigens: vaak wel mooie kilometers, de makers van de GR's maken liever mooie routes dan korte routes!
Brussel - Saint-Quentin - Compiègne - Parijs - Chartres - Tours of Parijs - Orléans - Tours
16. Via Thiérache; Franstalig; 2e druk 2008; Association Belge des Amis de Saint Jacques de Compostelle
Olloy-sur-Viroin - Chimay - Guise - St.Quentin
17. De GR 12 loopt van Amsterdam naar Parijs. Het Nederlandse deel wordt gevormd door het Floris V pad (LAW 1-3) Amsterdam - Bergen-op-Zoom, daarna volgt een Vlaams en een Waals deel die beide in een gidsje beschreven zijn. Van het Franse deel is geen gids, maar een deel ervan is beschreven in de Topo Guide Les GR de Picardie. Alleen het Waalse deel is ingetekend, omdat het bruikbaar is als verbinding tussen de routes 11 en 21:
GR12 Bruxelles - frontiere francaise SGR 4; franstalig; uitgave 2009
ISBN 978-2-930488-10-3
18. Topogidsen GR5 Noordzee - Riviera:
Traject Ardennen alleen nog in het Frans verkrijgbaar Mer du Nord - Méditerranée - Tronçon Wallonie et Grand-duché de Luxembourg: GR 5; Henri Corne e.a.; Liège : Les Sentiers de Grande Randonnée; uitgave 2009; ISBN 978-2-930488-08-0;
Maastricht - Luik - Spa - Ouren - Diekirch

Traject Luxemburg /Lotharingen: hiervan is wel een nederlandstalige gids. Wandelgids GR 5 / E2 Luxemburg - Lotharingen Wandelen van Diekirch tot Schirmeck; Grote Routepad; uitgave 2006; ISBN 5425013060707; Diekirch - Schirmeck

De engelstalige wandelgids GR5 en GR53 door de Vogezen en Jura naar het meer van Genève; Cicerone Press; uitgave 2006; ISBN 978-1-85284-434-9
Diekirch - Meer van Genève

Er is een variant GR 5F, die vanaf het drielandpunt (Schengen) via Nancy langs de Moezel naar de Ballon d'Alsace loopt, en die dus (een flink deel van) het klimwerk in de Voagezen bespaart. Beschreven in: Les GR de Lorraine; franstalig; Topo guide FFRP ref 514; 1e druk 2009; ISBN 978-2-7514-0330-9.

Noord Frankrijk

20. St Quentin - Compiègne en Compiègne - Parijs. Gidsjes (franstalig) van les Amis de St. Jacques á Compiègne, in pdf te downloaden op www.casajac.org
Er is een gidsje voor St.Quentin - Compiègne, één voor Compiègne - Parijs, en een document met aanvullingen en verbeteringen op St.Quentin - Compiègne en een gps-track
St. Quentin - Noyon - Compiègne - Senlis - Parijs

GR 655: Dit traject is ook opgenomen in Sentier vers Saint-Jacques-de-Compostelle : Bruxelles-Paris-Tours; franstalig; zie beschrijving bij route 15

21. GR 654: Sentier de Saint-Jacques GR TopoGuide FFRP; ref. 654; franstalig; uitgave 2013; ISBN 978-2-7514-0625-6;
Namen - Rocroi - Reims - Châlons - Auxerre - Vézelay.

Vertaling GR654 St. Jacobsroute Namen - Vézelay, Henk van Gaal, Topo-actief wandelreizen; 1e druk 2004. bevat geen kaartjes of overnachtingsadressen.

Een kortere route dan de GR is beschreven door een groep in Reims: Randonneurs et pèlerins 51. Ze nemen soms de GR, maar steken grote omwegen af. Na Reims gaan ze over Troyes in plaats van over Châlons.

Via Campaniensis; Op weg naar Santiago van de Ardennen naar Bourgondië; werkgroep "Pelgrimspaden" o.l.v. Bernard Robinet; vertaling Ludo Janssens; 2e druk 2014;
ISBN 978-2-954-43565;
In het Frans of Nederlands te bestellen op www.boutique-rp51.fr/PrestaShop. De Nederlandse versie is ook verkrijgbaar bij het Nederlands Genootschap en het Vlaams Genootschap.
Rocroi - Reims - Sézanne - Troyes - Vézelay

In het Duits is via dezelfde site nog verkrijgbaar de oude versie hiervan, 2 gidsjes Rocroi - Reims en Reims - Troyes met aanvulling tot Vézelay.

Op deze site wordt ook informatie gegeven over een Chaîne d'hospitalité pèlerine, overnachtingen voor pelgrims bij (ex) pelgrims, op www.randonneurs-pelerins.com.

22. Jakobsweg Deutschland Frankreich: Trier - Vézelay; duitstalig; Ingrid Retterath, Norbert Rother; Conrad Stein; 2e druk 2013;
ISBN 978-3-86686-408-5;
Trier - Metz - Nancy - Auxerre - Vézelay.

23. Tournai - Reims

Een groep pelgrims uit Tournai (Pèlerins St. Jacques Tournai) heeft, in samenwerking met de Amis des chemins de Compostelle du Nord (Noordfrankrijk) een routegids gemaakt van Tournai naar Reims. Dit zorgt voor een verbinding tussen route 10 en 15, en tussen 10 en 21

Livret Sur le chemin vers Santiago de Compostela Tournai-Reims; franstalig; Gratis te downloaden op: www.st-jacques.be/spip.php?article582&lang=fr
Tournai - Sebourg - Maroilles (op route 15) - Chateau Porcien (op route 21) - Reims

GR 122. Ook deze verbindt route 10 met route 15 (afstand ong. 27 km, langs GR wat meer) en 21 (afstand ruim 200 km), maar van dit deel van de GR 122 is er geen gids. De route komt gedeeltelijk overeen met het hiervoor genoemde livret.

Op www.gr-infos.com/gr122.htm kan je het traject in Google Maps vinden.

Vraagt dus wat eigen initiatief. Ik weet niet in hoeverre er ter plekke nog rood-gele markering is bijgehouden
Vanaf het eindpunt Saint-Fergeux van de GR 122 naar Chateau Porcien op route 21 zit een gaatje van ong. 4 km. Als je in Saint-Fergeux langs de D26 richting zuid het dorp uitloopt, zie je vóór het laatste huis een klein asfaltweggetje schuin linksaf. Dat volg je tot het eind. Rechtsaf ben je dan op route 21 vlak vóór Chateaux-Porcien.

24. Les chemins de Saint Jacques de Compostelle Reims - Paris; franstalig; Randonneurs et pelerins 51;
Voorlopige uitgave nog zonder overnachtingsadressen, maar wel met kaartjes en routebeschrijvingen. Te bestellen op de website van de groep in Reims: www.randonneurs-pelerins.com
De route volgt globaal de Marne en komt dan langs de Seine Parijs binnen.

25. Chemin de St. Jacques de Compostelle Paris-Sens-Vézelay; franstalig; Association Pèlerins de Saint-Jacques de Compostelle; Lepère Editions; ISBN 978-2-915156-423; 1e druk 2013.
Deze nieuwe route loopt globaal genomen langs de Seine en daarna langs de Yonne.
Parijs - Fontainebleau - Moret-sur-Loing - Sens - Villeneuve-sur-Yonne - Auxerre - Vézelay.

26. Van Lille naar Chartres en Parijs

Menin, Lille - Arras et Amiens, Franstalig; Compostelle Nord et Compostelle Arras, uitgave; te downloaden boekje;
Menin(op route 10) - Lille - Meurchin - Lens - Arras - Amiens
Afstanden: Menin - Lille 23 km; Lille - Meurchin 23 km, Meurchin - Amiens 120 km.
Laatste update 21 juli 2014;
Downloaden: Menin (op route 10) - Lille <http://www.compostelle-nord.com>
Lille - Meurchin, nog niet beschikbaar;
Meurchin - Amiens: <http://artois-compostelle.wix.com/stjac>

Chemin de Compostelle Picardie-Vexin, Franstalig; Les Amis du Beauvaisis vers Compostelle, uitgave 2014; te downloaden boekje;
1) Amiens - Beauvais - Mantes-la-Jolie - Epernon (op route 30, Paris-Chartres)
2) Beauvais - Chantilly (op route 20)
Afstanden: Amiens-Beauvais 65 km, Beauvais-Epernon 129 km, Beauvais-Chantilly 55km;
Laatste update 11 februari 2014; Downloaden: beauvaiscompostelle.blogspot.fr

Epernon-Chartres, Franstalig; Association de Amis de Saint Jacques de Compostelle en Eure et Loir (COMPOSTELLE28), te downloaden boekje;
Epernon - Chartres; Afstand: 28 km;
Downloaden: www.compostelle28.org

Midden- en zuid Frankrijk

30. Le Chemin de Paris et de Tours; franstalig; 2e druk; 2010 Jacqueline Véron en Jean-Yves Gregoire; Rando-Editions;
ISBN 978-2-84182-463-2;
Parijs - Orléans - Tours - Saintes - Bordeaux - Dax - St.Palais - Ostabat - St.Jean-Pied-de-Port - Roncesvalles

Lepere editions; Guide de la Voie de Tours; franstalig; editie 2013;
Parijs - Orléans - Tours - Saintes - Bordeaux - St.Jean-Pied-de-Port.

Lepere editions; Guide de la Via Turonensis par Chartres; franstalig; editie 2012;
Parijs - Chartres - Chateaudun - Tours.

GR 655: Het traject Parijs - Tours, zowel dat via Chartres als via Orléans, is ook opgenomen in Sentier vers Saint-Jacques-de-Compostelle : Bruxelles-Paris-Tours; franstalig; zie beschrijving bij route 15

Vorbij Tours is er:

GR 655: Sentier vers Saint Jacques Tours - Mirambeau; franstalig; FFRP topo guide ref 6552; 2e druk 2014; ISBN 978-2-75140-629-4;
Bezwaar van deze gids is natuurlijk dat hij ophoudt in Mirambeau, een dag of 3 lopen vóór Bordeaux, en dat er (nog) geen vervolg is.
Tours - Châtellerault - Poitiers - Melle - Saintes - Mirambeau

Variant vanaf Saintes langs de kust:

Saintes - Royan; franstalig; De groep uit Saintes en omstreken heeft deze route uitgezet en beschreven, je kan gratis 4 pdf's downloaden met routebeschrijving, kaartjes en een paar tips voor overnachting op: www.compostelle17.fr/-Saintes-Royan-.html
In Royan neem je het veer over de Gironde naar Pointe de Grave.

The Voie Littorale; engelstalig; Judy Smith, The Confraternity of Saint

- James; uitgave 2010, (Pilgrim Guides to the Roads through France Soulac - Hendaye) Ook on-line te downloaden, een pdf-document van 40 bladzijden en 11 kaartjes in jpg (met verzoek om "donativo" te sorten) op: www.csj.org.uk/guides-online.htm
 Pointe de Grave - Soulac-sur-Mer - Biganos - Bayonne – Hendaye
31. Er zijn op dit traject 2 bewegwijzerde hoofdroutes: die van de GR en een pelgrimsweg, die ondersteund en onderhouden wordt door 5 pelgrimsorganisaties langs de route. Ze lopen soms gelijk op en soms kruisen ze elkaar. De GR gaat via La Charité en dan naar Nevers. Na Périgueux splitst hij in een Westelijke en een Oostelijke tak. De Westelijke tak loopt voor een groot deel gelijk op met de door de pelgrimsorganisaties onderhouden route via La Réole naar Saint-Jean-Pied-de-Port. De Oostelijke tak gaat, net als de "oude" GR, naar Montréal-du-Gers. Hij maakt, zoals je van een GR verwacht, meer (vaak wel mooie!) kilometers dan de pelgrimsweg.
- De pelgrimsweg is ontstaan door het werk van het echtpaar Chassain, die het de 'historische weg' noemden. Hij is korter dan de GR, en meer gericht op het volgen van historische wegen. Inmiddels is het werk van Chassain overgenomen door de genoemde 5 pelgrimsorganisaties, die de term 'historische weg' niet meer gebruiken. Deze route heeft vanaf Vézelay een zuidelijke tak via Nevers en een noordelijke via via La Charité en Bourges, en neemt na Périgueux de weg via La Réole. Behalve deze 2 bewegwijzerde routes schijnen er hier en daar ook nog andere bewegwijzeringen te zijn (met name in het departement Gironde), dus let daarmee goed op!
- Pelgrimsweg van Vézelay; Werkgroep Pelgrimsweg Vézelay; Nederlands Genootschap van Sint Jacob. nederlandstalige bewerking van een door 5 Franse organisaties onderhouden route; Deze gidsen zijn een vervanging van de inmiddels niet meer verkrijgbare 'historische weg' van Monique Chassain.
 Meer informatie over deze gidsen, gps-tracks en updates zijn te vinden op www.santiago.nl/vezelay
 Zuidelijke variant via Nevers; 2e druk 2016;
 ISBN 978-90-85483915;
 Vézelay - Nevers - La Chatre - Bénévent-L'Abbaye - Limoges - Périgueux - La Réole - Saint-Jean-Pied-de-Port.
 Noordelijke variant via Bourges; 2e druk 2016;
 ISBN 978-90-8548-3977
 Vézelay - La Charité - Bourges - Bénévent-L'Abbaye - Limoges - Périgueux - La Réole - Saint-Jean-Pied-de-Port.
- GR 654: Topo Guide GR 654-2; franstalig; 3e druk 2013; Fédération Française de la Randonnée Pédestre; ISBN 978-2-7514-035-1-4;
 Vézelay - La Charité - Nevers - Limoges - Périgueux (vlak voor de splitsing van de route via La Réole en die naar Montréal)
- GR 654: Topo Guide GR 654-3; franstalig; 1e druk 2014; Fédération Française de la Randonnée Pédestre;
 Périgueux - La Réole - St.Palais - St.Jean-Pied-de-Port - Roncesvalles en Périgueux - Montréal
- Vertaling van (de oude druk van) de GR654-2 St. Jacobsroute Vézelay - Montréal; Henk van Gaal, Topo-actief wandelreizen; (de oude druk liep door tot Montréal); 1e druk 2008. bevat geen kaartjes of overnachtingsadressen.
- Le Chemin de Vézelay de la Bourgogne aux Pyrenees; J-Y Gregoire; Rando Editions; 1e druk 2009; ISBN 978-2-84182-398-7
 Deze route neemt soms de GR, soms de "historische" weg (en mogelijk nog "eigen" varianten). Over het laatste deel van de gids waren in 2012 al klachten dat het verouderd zou zijn en niet meer (helemaal) kloppen.
 Via Bourges en La Réole
- Vertaling Weg van Vézelay; Henk van Gaal; Topo-Aktief wandelreizen; 1e druk 2010; bevat geen kaartjes of overnachtingsadressen
- La voie de Vézelay-La via Lemovicensis, Lepere editions, franstalig, 3e druk 2015;
 Ook deze route neemt soms de GR, soms de "historische" weg
 Via Nevers of Bourges en La Réole
- Jakobsweg Via Lemovicensis; duitstalig; Randolph Fügen; Outdoor 166 Conrad Stein; 3e druk 2012;
 ISBN 978-3-86686-396-5; Volgt de "historische" weg.
 Vézelay - Bourges of Nevers - Limoges - Périgueux - La Réole - St.Palais - St.Jean-Pied-de-Port
32. Via Rocamadour
 La Voie de Rocamadour; Bénévent-l'Abbaye - Rocamadour; franstalig, Rando Editions; 1e druk 2011;
 ISBN 978-2-84182-475-5
- Figéac - Rocamadour - La Romieu als alternatief beschreven in Topo Guide GR 65-2; zie route 35
33. Sur le chemin de Saint Jacques de Compostelle; Vézelay - Le Puy en Velay; franstalig; editie 2015; Editions Lepere;
 Volgt GR 13 en GR 3
- Verbinding Vézelay - Le Puy; Henk van Gaal; 1e druk 2005; Waar Lepere de (pittig heuvelachtige) GR 3 gaat volgen, kiest van Gaal voor een wat vlakkere variant met meer pelgrimshistorie, eerst door de Loirevallei en dan aansluitend op de route via Cluny naar Le Puy-en-Velay.
 Het gidsje bestaat uit:
 - een vertaling uit het frans van de routetekst Auxerre - Signal de Mont uit Topo-Guide GR13/GR 131 Traversee du Morvan (FFRP,7e druk 2000),
 - een eigen routebeschrijving door de Loirevallei naar La Bénisson-Dieu (aan de route Cluny - Le Puy),
 - en een vertaling uit het frans van de routetekst Cluny - Le Puy-en-Velay uit de gids van Chamina éditions (zie route 34);
 bevat geen kaartjes of overnachtingsadressen.
- Verbinding Vézelay - Cluny: Wie vanuit Vézelay via Cluny naar Le Puy en Velay wil gaan kan gebruik maken van een franstalige gids van de route Vézelay - Asisi (de Nederlandstalige gids van de via Francigena gaat wel via Cluny, maar niet via Vézelay). Op de website van de chemindassise.org kunt u lid worden van die vereniging, en dan kunt u de gids downloaden. Na Cluny gaat de gids voor ons de verkeerde kant op en moet u gebruikmaken van één van de gidsen genoemd onder route 34.
34. Französischer Jakobsweg Von Straßburg bis Le Puy-en-Velay; duitstalig; 1e druk 2009; Renate Florl; Bergverlag Rother;
 ISBN 978-3-7633-4366-9
 Straßburg - Belfort - Cluny - Le Puy-en-Velay
- Voor het traject Straßburg - Cluny kan je ook kiezen voor: Der Jakobsweg im Elsass Speier-Belfort;
 Jakobsweg-Team Winnenden; ISBN 978-3-00-022723-3;
 Speier - Wissemburg - Straßburg - Belfort en:
- Der jakobsweg Breisach - Taizé/Cluny; Jakobsweg-Team Winnenden;
 ISBN 978-3-9812350-2-9; met alternatief via Taizé;
 Breisach - Thann - Belfort - Gy - Beaune - Cluny,
- Jakobsweg Trier-Le Puy; duitstalig; 2e druk 2014; Ingrid Retterath;
 Conrad Stein Verlag; ISBN 978-3-86686-211-1
 Trier - Metz - Cluny - Le Puy-en-Velay
- Vanaf Cluny ook: Les Chemins de St. Jacques de Compostelle, de Cluny aux Puy-en-Velay et de Lyon aux Puy-en-Velay; franstalig; Chamina éditions; uitgave 2004; ISBN 978-2-844660-56-5
- Voor het traject Cluny – Le Puy-en-Velay is er een handig boekje met overnachtingen en andere voorzieningen van het Jacobsgenootschap van deze regio.
 Chemin de Saint Jacques de Cluny au Puy-en-Velay ; Chemins de Compostelle Rhône-Alpes; elk jaar een nieuwe versie ; bestellen via amis-de-st-Jacques.org of te koop bij het touristenbureau in Cluny.
35. De weg van Le Puy
- FFRP ref. 650 Sentier vers Saint-Jacques-de-Compostelle:
 Genève - Le Puy-en Velay TopoGuide - Wandelgids Jakobsweg;
 franstalig
- Vertaling van de routebeschrijving van de GR65 (Genève-le Puy);
 2e druk 2010, Te bestellen op www.deGR5telijf.nl (onderaan de pagina).
 Te gebruiken samen met bovenstaande gids.
- Jakobsweg Via Gebennensis; duitstalig; Hartmut Engel, Conrad Stein Verlag;
 8e druk 2012; ISBN 978-3-86686-340-8;
 Genève - Le Puy-en-Velay

Frans St. Jacobsroute; Van Le Puy tot de Pyreneeën; 1e druk 2008; Heinrich Wipper; ANWB wandelgids; ISBN 978-90-18-02744-5; Le Puy - St.Jean-Pied-de-Port

Topo Guide GR 65-1, GR 65-2 en GR 65-3; 3 deeltjes, franstalig; Fédération Française de la Randonnée Pédestre; 3e druk 2004 - 2006; ISBN 978-2-7514-0137-4, 978-2-7514-0138-1 en 978-2-7514-0015-5; met in deel 2 alternatief (omweg) via Rocamadour
a: Le Puy - Conques - Figeac - Cahors - Moissac - la Romieu - Condom - Montréal-du-Gers - St. Palais - Ostabat - St.Jean-Pied-de-Port - Roncevaux
b: Figeac - Rocamadour - Agen - la Romieu

Vertaling GR 65-1, 65-2 en 65-3; Henk van Gaal, Topo-actief wandelreizen; 1e druk 2002-2005; bevat geen kaartjes of overnachtingsadressen.

Chemins de Compostelle - Du Puy en Velay à Saint Jean Pied de Port; Michelin; franstalig; uitgave 2012; ISBN 978-20-671-74016; Handzaam boekje met kaartjes 1:15000, stadsplattegronden, afstanden, hoogteverschillen en nuttige info.

Le Chemin du Puy; franstalig; Jean-Pierre Siréjol en Louis Laborde-Balen; 1e druk 2004; ISBN 978-2-84182-222-5
Le Puy-en-Velay - St.Jean-Pied-de-Port

Lepere editions; Le chemin du Puy; franstalig; editie 2015; Le Puy-en-Velay - Conques - Moissac - St.Jean-Pied-de-Port.

Französischer Jakobsweg Via Podiensis von Le Puy-en-Velay bis zu den Pyrenäen; duitstalig (er is hiervan ook een franstalige versie) 3^e druk 2012; Bettina Forst; Bergverlag Rother; ISBN 978-3-7633-4350-8; met aftakking naar Oloron en de Somport pas

Jakobsweg Via Podiensis; duitstalig; Norbert Rother, Conrad Stein Verlag; 8e druk 1012; ISBN 978-3-86686-287-6; Le Puy-en-Velay - Conques - Moissac - St.Jean-Pied-de-Port.

36. GR 70, Verbinding Le Puy - Arles

Le Chemin de Régordane, Topo Guide ref 7000; franstalig; Le Puy-en-Velay - St Gilles (ten westen van Arles op de route naar Oloron)

Vertaling van de routebeschrijving van de GR70 in het Nederlands; 2e druk 2012, Te bestellen op www.deGR5telijf.nl (onderaan de pagina). Te gebruiken samen met bovenstaande gids.

Frankreich: Régordaneweg GR 700; duitstalig; Véronique Kämper; Conrad Stein Verlaag Outdoor; ISBN 978-3-86686-362-0; 1e druk 2013
Le Puy-en-Velay - St Gilles - Arles

37. Arles - Oloron-Ste.Marie - Col-du-Somport

Le Chemin d'Arles, Vers Saint-Jacques-de-Compostelle: La Voie du Sud; franstalig, Louis Laborde-Balen, Jean Pierre Siréjol; ISBN 978-2-84182-378-9; 1e druk 2009
Arles - Montpellier - Toulouse - Auch - Montesquiou - Morlaàs - Oloron-Sainte-Marie - Col-du-Somport - Jaca - Sangüesa - Puente-la-Reina

Topo Guide GR 653 Arles - Jaca; franstalig. 2 deeltjes: Arles - Toulouse; ref 6533 ISBN 978-2-7514-0424-5 en Toulouse - Pau - Oloron-Ste.Marie - Jaca, met variant via Lourdes; ref 6534 ISBN 978-2-7514-0425-2; beide 1e druk 2010
Lepere editions; Guide de la Voie d'Arles; franstalig; editie 2009; Arles - Toulouse - Col du Somport - Jaca - Puente la Reina.

Pilgrim Guides to the Roads through France 4; deel 1 Arles - Toulouse en deel 2 Toulouse - Puente la Reina; engelstalig; Michael Gaches; Confraternity of Saint James; 2e druk 2011

Via Tolosana: Arles - Col-du-Somport; duitstalig; Norbert Rother, Outdoor nr 162, Conrad Stein; ISBN 978-3-86686-162-6; 2e druk 2011
Arles - Montpellier - Toulouse - Auch - Montesquiou - Morlaàs - Oloron-Sainte-Marie - Col-du-Somport

38. Verbindingen Westelijke Pyreneeën

Voor wie door wil steken van St Jean-Pied-dePort naar de Spaanse kustroute, of van Lourdes naar Oloron-Ste Marie of naar St Jean-Pied-de Port zijn er beschrijvingen te vinden op deze site (franstalig): <http://www.aucoeurduchemin.org>
Saint-Jean - Irun (= startpunt kustroute): Kies achtereenvolgens Documents, Discription de l'itinaire en dan Saint Jean-Pied-de-Port - Irun. Dan kan je van elke etappe een beschrijving downloaden.
Voor Lourdes - Oloron - St Jean-Pied-de-Port: Kies Etapes, Autres Etapes, Les Anciennes Fiches, Détails des etapes, Voie du Piémont.

Samenstelling lijst: Wobien Doyer; Versie juli 2017, te gebruiken met kaart wandelroutes februari 2016

Van de route van St Jean naar Irun heeft Arno Cuppen een Nederlandse vertaling van de routetekst gemaakt, te downloaden op : www.esprituduchemin.org/Nederlands/routes_kust.html
Diezelfde vertaling is, compleet met kaartjes, ook opgenomen in een boekje. Informatie en bestellen op: hansenhilde@hotmail.com

Chemin de St-Jean-Pied-de-Port à Irun; Gerard Rousse; franstalig; editie 2012; ISBN 978-2-9528706-3-4

Spanje

40. Camino Françes, St.Jean-Pied-de-Port - Santiago de Compostela

Spaanse St Jacobsroute; Cordula Rabe; Elmar; Nederlandse vertaling van Duitse Rother gids; 1e druk 2012; ISBN 978-90-38921-334
St. Jean - Santiago - Finisterre - Muxía
Somport pas - Puente la Reina

Spaanse St. Jacobsroute, ANWB wandelgids; Dietrich Höllhuber, Nederlandstalig (vertaling van duitse gids); 5e druk 2012; ISBN 978-90-18-03423-8; St. Jean-Pied-de-Port - Santiago en Col du Somport - Puente la Reina.

Te voet naar Santiago de Compostela, Paco Nadal; Elmar; Nederlandse vertaling van Spaanse gids. 1e druk 2008; ISBN 978-90-389-1838-9.
St. Jean - Santiago en Col du Somport - Puente-la-Reina

Chemins de Compostelle - Camino de Santiago; Michelin; franstalig; uitgave 2009; ISBN 978-20-671-48055; Handzaam boekje met kaartjes 1:15000, stadsplattegronden, afstanden, hoogteverschillen en nuttige info.

The Road to Santiago; engelse vertaling uit het spaans; José Maria Anguita Jaén; Editorial Everest; 3e druk 2007; ISBN 978-84-241-0420-7 met bijbehorend setje routekaartjes
Deze (Spaanse) uitgever heeft op zijn eigen website de opvolger van deze uitgave staan:
The Way of St. James; engelse vertaling uit het spaans (er bestaat ook een spaanse, een franse en een duitse versie); José Maria Anguita Jaén; Editorial Everest; 1e druk 2010; ISBN 978-84-441-3146-7

A pilgrim's guide to the Camino de Santiago; engelstalig; John Brierley; Findhorn press; A Practical & Mystical Manual for the Modern Day Pilgrim; uitgave 2013; ISBN: 978-1-84409-589-6;
St. Jean - Roncesvalles - Santiago

Camino de Santiago, Maps; John Brierley; bijbehorende gedetailleerde kaarten; uitgave 2013; 3 talig engels, frans en spaans; ISBN: 978-1-84409-599-5;
St. Jean - Roncesvalles - Santiago - Finisterre - Muxia

Jakobsweg Camino Francés; duitstalig; Raimund Joos, Conrad Stein Verlag; 16e druk 2013; ISBN 978-3-86686-424-5;
Deze gids bevat in de drukken na 2011 niet meer het traject Somport pas - Obanos. De auteur stelt op een webpagina een gratis te downloaden gidsje van dat traject in pdf ter beschikking: camino-de-santiago.de/Camino-Aragones.htm
St. Jean - Roncesvalles - Santiago - Finisterre
St. Jean - Roncesvalles - Santiago - Finisterre

Spanischer Jakobsweg; Cordula Rabe; duitstalig; Bergverlag Rother; 8e druk 2013; ISBN 978-3-7633-4330-0;
Er zijn hiervan (ook uitgegeven door Rother) vertalingen in het engels (3e druk 2013, ISBN 978-3-7633-4835-0), frans (3e druk 2013, ISBN 978-3-7633-4929-6) en spaans (3e druk 2013, ISBN 978-3-7633-4702-5)
St. Jean - Santiago - Finisterre - Muxía /Somport pas - Puente la Reina

41. Camino Aragonés; Jaca - Puente-la-Reina

Dit traject is opgenomen in:
Le Chemin d'Arles (zie route 36)
Te voet naar santiago de Compostela en Spaanse St. Jacobsroute (zie route 40)

Zie voor een gratis te downloaden gidsje in het duits over dit traject bij traject 40 bij Jakobsweg Camino Francés.
Somport pas - Jaca - Obanos (vlak vóór Puente la Reina op de Camino Frances)

Voor wie wat Spaans kan lezen: op de website: caminodesantiago.consumer.es kan je doorklikken naar een aantal routes door Spanje, waaronder de Camino Aragonés. Vandaarof kan je weer doorklikken naar de 6 etappes van dit traject, waar je kaartjes en uitgebreide beschrijvingen vindt (in het Spaans).

42. Pilgrim guides to Spain; The tunnel route; Engelstalig; Tony Roberts en Eric Walker; uitgave 2010; pdf-versie om zelf te printen te downloaden van de Confraternity of Saint James: www.csj.org.uk/planning-your-pilgrimage/cs-j-guides-and-updates/
(u wordt verzocht een "donativo" te storten)
Irun - Tolosa - Vitoria-Casteiz - Haro - Santo Domingo de la Calzada
- Jakobsweg Durch den Tunnel von San Adrian - Weg der Transhumanz; duitstalig; Michael Kasper; Conrad Stein Verlag
ISBN 978-3-89392-549-0; 1e druk 2005
Irun of San Sebastian - Vitoria-Casteiz - Haro - Santo Domingo de la Calzada
43. Camino del Norte(kustroute)
- Te voet naar Santiago de Compostela; Kustroute/Primitivo; Paco Nadal; Elmar; nederlandse vertaling van spaanse gids;
ISBN 978 90 389 1984 3; 1e druk 2010.
Bevat a: de Camino del Norte (kustroute) Irun - Bilbao - Santander - Gijón - Ribadeo - Sobrado de los Monjes - Arzua (op de Camino Francés) - Santiago
b: De Camino Primitivo: Villaviciosa (op de kustroute) - Oviedo - A Fonsagrada - Lugo - Melide (op de Camino Francés) - Arzua
c: Camino Fisterre: Santiago - Finisterre
- Der Küstenweg; Michael Kasper & Raimund Joos; Conrad Stein Outdoor 71; duitstalig; ISBN 978-3-86686-405-4; 11e druk 2013
Irun - Bilbao - Santander - Gijón - Ribadeo - Sobrado de los Monjes - Arzua (op de Camino Francés) - Santiago
- Le Chemin Côtier - Camino del Norte; Jean-Yves Grégoire, Françoise Pinquet; franstalig; ISBN 978-2-84182-428-1;
2e druk 2010. Volgt na Oviedo de camino Primitivo:
Bayonne - Irun - San Sebastian - Bilbao - Santander - Oviedo - A Fonsagrada - Lugo - Santiago - Finisterre.
44. De Camino del Salvador (León - Oviedo) en Camino Primitivo (Oviedo - Lugo - Melide) vormen samen een pittige en bergachtige omweg op het laatste deel van de route naar Santiago. Traditioneel om in Oviedo El Salvador (de verlosser) te vereren in de gelijknamige kathedraal alvorens naar Santiago te gaan. Moderne pelgrims (met bergervaring!) kunnen de omweg maken om bij die traditie aan te sluiten of om zo (een deel van) het drukke laatste deel van de Camino Frances te ontlopen.
De Camino Primitivo kan ook worden gebruikt als een alternatief voor het laatste deel van de Camino del Norte (route 43)
- Camino Primitivo; nederlandsestalige gids; Hans de Breul; 5e druk 2013; Per e-mail te bestellen en info op: hansenhilde@hotmail.com.
Informatie over deze gids vind je op: www.pelgrimsgidsen.nl
Colombres(op de kustroute) - LLanes - Ribadesella - Oviedo - Lugo - Santiago - Finisterre
- Pilgrims guides to Spain: Camino del Salvador; engelstalig, Rebekah Scott e.a.; Confraternity of Saint James; 2010; pdf-versie om zelf te printen te downloaden van www.csj.org.uk/planning-your-pilgrimage/cs-j-guides-and-updates
León - la Robla - Mieres - Oviedo
- Jakobsweg Camino Primitivo; duitstalig; Michael Kasper en Raimund Joos, Conrad Stein Verlaag; 4e druk 2012; ISBN 978-3-86686-382-8; Villaviciosa (op de kustroute) - Oviedo - A Fonsagrada - Lugo - Melide (op de Camino Francés) - Arzua - Santiago - Finisterre
- Als Alternatief beschreven in: Te voet naar Santiago de Compostela; Kustroute/Primitivo; Paco Nadal; (zie bij route 43)
45. Camino de Invierno;
De camino de Invierno kan een alternatief zijn voor het drukke laatste stuk van de Camino Frances.
Hij heet zo (invierno = winter) omdat de omstandigheden op de pas bij Cebeiro 's winters nogal bar kunnen zijn. Deze wat lagere (en langere) route is dan een alternatief.
- De route is inmiddels officieel erkend als route naar Santiago, en over het algemeen goed bewegwijzerd. Er zijn nog niet overal pelgrimsherbergen, dus u zult af en toe ook in hostals moeten slapen, wat iets duurder uitkomt dan de herbergen langs de camino Frances. Daar staat tegenover dat het er heel rustig is!
- Wintercamino - Camino de Invierno; werkgroep Pelgrimsweg Camino Invierno van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob; Versie 2016; Als pdf gratis te downloaden op de werkgroep pagina op de site van het Genootschap; Gebaseerd op: Camino de Santiago, Guía del camino de Invierno (zie hieronder). Op dit moment nog zonder kaartmateriaal.
Ponferrada - Lalin - Santiago
- The Camino de Invierno: Engelstalig, Rebekah Scott; Confraternity of Saint James;
Editie 2011; Pdf-versie om zelf te printen te downloaden op de website van de Confraternity of Saint James
(geen kaartmateriaal) Ponferrada - Lalín(A Laxe) - Santiago
- Le Camino de Invierno; Franstalig; Gérard du Camino; 1e druk 2015; ISBN 979-10-91645-04-1;
Ponferrada - Las Medulaz - Silleda - Santiago.
- Camino de Santiago, Guía del camino de Invierno; Spaanstalig; José D. Rúa Perez; A Pena D'Agua Edicions; 3e druk juli 2016; ISBN 978-84-939491-1-2; te bestellen m.b.v. het ISBN nummer bij uw boekhandel of per mail naar: op: guiacaminodeinvierno@gmail.com
met geschetst kaartmateriaal
Ponferrada - Lalin - Santiago
- Er is een spaanse website van deze route (camino.de.invierno.com) met getekende kaartjes, hoogteprofielen en uitgebreide beschrijvingen van de etapes; spaanstalig;
Ponferrada - Lalín(A Laxe)
Zie voor Lalín(A Laxe) - Santiago: route 46
46. Via de la Plata en Camino Sanabrés
De via de la Plata loopt van Sevilla naar Astorga. De Camino Sanabres takt hier van af en gaat via Ourense naar Santiago.
- Blik op oneindig; nederlandsestalige gids voor de pelgrim op de Via de la Plata; Hans de Breul; versie 2014; Per e-mail te bestellen en info op: hansenhilde@hotmail.com
informatie over deze gids vind je op: www.pelgrimsgidsen.nl
Sevilla - Granja de Moreruela en Granja de Moreruela - Ourense - Santiago
- Vía de la Plata / Mozarabischer Jakobsweg; duitstalig; Raimund Joos en Michael Kasper; Conrad Stein Verlag; 5e druk 2011;
ISBN 978-3-86686-251-7
Sevilla - Granja de Moreruela - Astorga en Granja de Moreruela - Ourense - Santiago
- Vía de la Plata; Jakobsweg von Sevilla nach Santiago de Compostela; duitstalig Cordula Rabe; Bergverlag Rother;
ISBN 978-3-7633-4333-1; 2e druk 2011;
Sevilla - Riego del Camino - Ourense - Sea - Santiago en Riego del Camino - Astorga - Santiago - Finisterre - Muxia
- Dit is natuurlijk geen route van Nederland of Vlaanderen naar Santiago. Ik noem hem hier omdat je hem kan gebruiken om het drukke laatste deel van de Camion Frances te ontlopen: Volg vanaf Astorga de Oostelijke tak tegen de richting in naar Granja de Moreruela en neem dan de westelijke tak naar Santiago.
47. Camino Finisterre
- A pilgrim's guide to the Camino Finisterre; tweetalig engels/spaans; John Brierley; Findhorn press;
ISBN 9781-8-4409-590-2; uitgave 2013.
a: Santiago - Negreira - Olveiroa - Fisterra.
b: Fisterra - Muxia - Negreira
- Voor bijbehorende kaartjes zie Camino de Santiago, Maps; bij route 40
- Zie verder onder route 43 in Te voet naar Santiago de Compostela, Kustroute/Primitivo en in Le Chemin Côtier is de Camion Finisterre opgenomen.